

# پرسش و پاسخ

فتاویٰ حضرت آیه الله العظمی مکارم شیرازی (مد ظله)  
در جلسه‌ی هفتگی با اعضای پاسخگویی به سؤالات شرعی

قال علی (علیه السلام): جَعَلَهُ سُبْحَانَهُ (حج بیته الحرام) عَلَامَةً لِتَوَاضُعِهِمْ لِعَظَمَتِهِ وَإِذْعَانَهُمْ لِعِزَّتِهِ. نهج البلاغه، خطبه اول

معظم له در این جلسه به سؤالات مطرح شده از سوی اعضای دفتر به شرح زیر پاسخ دادند.

**سؤال ۱:** آیا ازدواج پسر با زنی بهای پدر جایز است؟

**جواب:** خلاف احتیاط است؛ ولی حرام نیست.

**سؤال ۲:** آیا فرزند زنازاده از مادر ارث می‌برد؟

**جواب:** ارث از حقوق قانونی است و فرزند غیر شرعی و غیر قانونی نه از پدر ارث می‌برد و نه مادر؛ ولی احکام دیگر مانند نفقه و حضانت و محرمیت را دارد.

**سؤال ۳:** آیا ازدواج بعد از زنا سبب برطرف شدن گناه زنا خواهد شد؟

**جواب:** تأثیری ندارد؛ مگر این که جداً از کار خود توبه کند.

**سؤال ۴:** فردی شب قبل از ماه رمضان خود را به حرام جنب کرده است، ولی چون موقعیت غسل نداشته و نمی‌دانسته باید تیمم کند، به همان حال روزه گرفته است و فرد دیگری به دلیل عدم اطلاع از کفار، روزه خود را با جنابت از حرام باطل کرده است. وظیفه این دو فرد چیست؟

**جواب:** نفر اول تنها روزه آن روز را قضا می‌کند؛ چون تعمّد بر بقاء بر جنابت نداشته و از روی جهل تیمم نکرده است، و جهل هر چند عن تقصیر باشد کفار ندارد. ولی نفر دوم علاوه بر قضا کفار جمع (احتیاط واجب) می‌پردازد، چون علم به بطلان داشته هر چند علم به کفار نداشته و علم به کفار شرط نیست.

**سؤال ۵:** نظر معظم له در مورد اسناد مسجد مقدّس جمکران چیست؟

**جواب:** اولاً در کتابهای معروف و معتبر نوشته شده آنچه توسط حضرت به حسن بن مثله جمکرانی دستور داده شده در خواب نبوده، بلکه در بیداری بوده است. و ثانیاً بزرگان علمای پیشین تا جایی که اطلاع داریم، مانند آیات عظام مرحوم بروجردی و حائری مؤسس حوزه علمیه قم و بسیاری دیگر، به این مسجد اهمیت فوق العاده می‌دادند (شرح بیشتر در کتاب مفاتیح نوین آمده است).

**تذکر:** توجه داشته باشید عباداتی که در جمکران انجام می‌شود از اعمالی که انجام آن در بسیاری از حریمهای مقدسه توصیه شده، مهمتر است؛ زیرا مسجد مقدّس جمکران هر چند زیارت نامه ندارد، ولی دو نماز دارد (نماز تحیت و نماز امام زمان علیه السلام) که در آن حقیقت توحید (ایک نعبد وایک نستعین) یکصد مرتبه تکرار می‌شود و یکصد مرتبه صلوات و تسبیحات حضرت زهرا علیها السلام نیز گفته می‌شود، علاوه بر این که این مکان مسجد نیز می‌باشد.

**سؤال ۶:** آیا چاه جمکران و اعمال آن مشروعیت دارد؟

**جواب:** این چاه و اعمال آن صحیحی ندارد.

**سؤال ۷:** پولی که برای رهن منزل بوده و الآن نیازی به آن نیست خمس آن را باید بلافاصله پرداخت کرد؟

**جواب:** فرصت دارد تا سال خمسی آن را مصرف کند و چنانچه باقی بماند خمس دارد.

**سؤال ۸:** آیا در قربانی، کمتر از گوسفند مانند پرندگان هم ممکن است؟

**جواب:** مصداق قربانی گوسفند یا بزرگتر از آن است.

**سؤال ۹:** آیا در عقیقه می‌توان کمتر از گوسفند قربانی کرد؟

**جواب:** در عقیقه هم کمتر از گوسفند نمی‌توان قربانی کرد.

**سؤال ۱۰:** آیا می‌توان در عقیقه یک قربانی را به نیت چند نفر انجام داد؟

**جواب:** در عقیقه نمی‌شود، ولی در قربانی مستحب اشکال ندارد.

**سؤال ۱۱:** اگر شخصی در عقد دائم به زوجه بگوید به شرطی با تو عقد می‌کنم که حق ارث خود را بعد از مرگ من اسقاط کنی، آیا این شرط جایز است؟

**جواب:** جایز نیست، زیرا اسقاط مال می‌باید بی‌شروط باشد.

**سؤال ۱۲:** اگر در عقد دائم شرط کند که ارث نبرد چه حکمی دارد؟

**جواب:** در اینجا اسقاط مال می‌باید بی‌شروط باشد، بلکه شرط عدم توارث است و این شرط نیز خلاف مقتضای عقد است و مشروع نیست.

**سؤال ۱۳:** گاهی در قراردادی مانند بیع شرط می شود که یکی از طرفین ارث نبرد این صورت چه حکمی دارد؟  
**جواب:** اگر در ضمن قراردادی چنین شرطی کنند صحیح است، چون نوعی معاوضه است و در صورت تخلف از شرط خیار فسخ برای دیگری است.

**سؤال ۱۴:** اگر در هنگام اجرای عقد دائم مثلاً یکصد سکه را به عنوان مهریه ذکر کنند ولی در سند از دواج پنجاه سکه نوشته شود اولاً آیا این کار صحیح است؟ و ثانیاً زوج، کدام یک را بدهکار است؟

**جواب:** معیار آن است که در صیغه عقد به نیت جدی خوانده می شود و اگر نسبت به آنچه در هنگام عقد می خوانند جدی نباشند تبدیل به مهر المثل خواهد شد.

**سؤال ۱۵:** در مسأله فوق قصد جدی مربوط به عاقد است یا طرفین؟

**جواب:** معیار قصد طرفین است.

**سؤال ۱۶:** آیا ذکر مهریه غیر جدی توسط عاقد جایز است؟  
**جواب:** دروغ جایز نیست، مگر این که ضرورت مهمی وجود داشته باشد.

**سؤال ۱۷:** در رساله توضیح المسائل که می فرمایید: اگر انسان به قدری وقت دارد که می تواند وضو بگیرد یا غسل کند و نماز را بدون کارهای مستحبی آن مثل اقامه و قنوت بخواند، باید غسل کند یا وضو بگیرد بلکه اگر به اندازه سوره هم وقت ندارد می تواند آن را ترک کند و با وضو نماز بخواند آیا منظور وضو و غسل است یا تنها وضو؟

**جواب:** به قرینه عبارت بالا غسل و وضو هر دو است چون اثر هر دو یکی است.

**سؤال ۱۸:** می فرمایید: زنان سیّده و غیر سیّده در پنجاه سالگی یائسه می شوند مگر زنانی که از قبیله قریش هستند. در حالی که زنان سیّده به پیامبر ﷺ می رسند و پیامبر از قبیله قریش بودند؟

**جواب:** اولاً این مسأله مربوط به خونهای مشکوک است و چنانچه بعد از پنجاه سال هم خونی که می بیند تمام صفات حیض

را داشته باشد، حیض است.

ثانیاً: آنچه در روایات آمده زنان قرشی است نه مطلق سادات و بنی هاشم؛ و قریش قبیله ای است از عرب. پس حکم شصت سالگی مخصوص زنانی است که عرب هستند و از قبیله قریش، در حالی که زنان سیّده ایرانی در عرف به آنها عرب نمی گویند چه برسد به قریشی. و فرق است بین بنی هاشم یعنی از نسل هاشم بودن با از نژاد قریش و جزو قبیله قریش بودن. به عنوان مثال فردی که جدّ اعلایش ترک بوده ولی چندین پشت او فارس هستند آیا به او ترک می گویند؟

**تذکر:** آنچه در مورد قبیله قریش گفته می شود تعبد نیست، بلکه طبیعت آنها این است که زنانشان تا مدت شصت سالگی بارور می شوند. و زنی که اجدادش عجم است و طبیعتش عوض شده احکام آنها در مورد او جاری نمی شود. البته هم اکنون هم در میان اعراب قبیله قریش موجود است.

**سؤال ۱۹:** اگر کسی حائض بوده ولی گمان می کرد مستحاضه است و وظیفه اش غسل استحاضه، عباداتی که با غسل استحاضه انجام داده چه حکمی دارد؟

**جواب:** اعمالش اشکال ندارد و از قبیل خطای در تطبیق است.

**سؤال ۲۰:** آیا زمینی که بر روی آن بول بوده و با تابش آفتاب خشک شده پاک است؟

**جواب:** چون با تابش آفتاب عین نجاست برطرف شده و زمین خشک شده پاک است.

در ادامه جلسه از معظم له درخواست شد جهت اطلاع بیشتر اعضای دفتر، خلاصه ای از ملاقات ایشان با علمای محترم اهل سنت سیستان و بلوچستان بیان شود که توجه شما را به مشروح این ملاقات در پیوست جلب می کنیم.

تهیه و تنظیم

دفتر حضرت آیه الله العظمی مکارم شیرازی (مدظله)

۸۸/۸/۲۷